

V Ženevě, 15. října 2004

Vážení přátelé,

rádi bychom Vás pozvali na večer konaný v rámci přednáškového turné bratislavského **Ústavu paměti národa** (viz údaje uvedené na rubu). Turné se uskuteční z podnětu basilejského spolku Domov a ve spolupráci se švýcarskou sekcí Společnosti pro vědy a umění (SVU). Ženevská přednáška sa koná pod záštitou velvyslance Slovenské republiky při OSN, pana Kálmána Petőcze.

Ján Langoš,

předseda správní rady ÚPN, se vysloví na téma

Vznik, činnosť a zameranie
Ústavu paměti národa

Přednáška se koná v sále **Stálé mise Slovenské republiky při OSN**
9, chemin de l'Ancienne-route – 1218 Grand-Saconnex

ve čtvrtek 28. října / oktobra 2004 ve 19h00

Praktickou a konkrétní činnost Ústavu osvětlí poté jeho spolupracovníci:

Miroslav Lehký se bude věnovat tragické smrti prostějovského rodáka kněze Přemysla Coufala (1932-1981) a činnosti StB v tehdejších Československu i v zahraničí.

Juraj Kalina poté vysvětlí možnosti zpřístupnění dokumentů Státní bezpečnosti, jež se dnes nacházejí v sádkách bratislavského Ústavu.

Patrik Košícký nakonec přiblíží aktivity První správy SNB (zahraniční rozvědky STB) ve Švýcarsku.

Podmínky vzniku Ústavu a jeho vnitřní uspořádání jsou ve zkratce popsány na rubu, s odkláním na další statě, jež jsou rovněž k dispozici na internetové stránce ÚPN: **www.upn.gov.sk**

Po přednášce následuje debata, v jejímž průběhu pracovníci Ústavu odpoví na otázky přítomných.

S přátelským pozdravem

Oldřich Černý

Tibor Strähle

František Chládek

Autobusy č. 5, 18 a 28 : zastávka **Le Pommier**
Parkoviště k dispozici v blízkosti Stálé mise SR

Ústav pamäti národa

Ústav pamäti národa (ÚPN) je jednou z najmladších inštitúcií na Slovensku. Hoci snaha o jeho založenie pretrvávala počas celého obdobia od pádu komunistickej totality v Novembri '89, politická vôľa v spoľonosti sa pre takýto krok našla až v roku 2002. Vtedy slovenský parlament schválil tzv. *zákon o pamäti národa*, ktorého autorom bol dnešný predseda správnej rady ÚPN Ján Langoš.

Prijatý zákon je hlavným východiskom pre činnosť ústavu. Súčasťou jeho preambuly je zmienka o povinnosti štátu "sprístupniť utajenú činnosť represívnych orgánov v dobe neslobody 1939-1989 a určit zodpovednosť za porobenie vlasti, vraždenie, zotročovanie, lúpenie a ponížovanie, morálny a hospodársky úpadok sprevádzaný justičnými zločinmi a terorom proti nositeľom odlišných názorov, deštrukciu tradičných princípov vlastníckeho práva a zneužívanie výchovy, vzdelávania vedy a kultúry na politické a ideologické účely", ako aj "učiniť zadosť všetkým, ktorí boli poškodení štátom, čo porušoval ľudské práva a vlastné zákony".

Svoju činnosť začal ústav oficiálne 1. mája 2003 v skromných podmienkach niekoľkých kancelárií Ministerstva spravodlivosti SR. Vlastné sídlo, a to aj napriek pôvodným zámerom, nemá ÚPN dodnes, preto pôsobí v prenatých priestoroch. Práve na začiatku činnosti sa na ústav obracalo najviac záujemcov o sprístupnenie zväzkov, ktoré na nich viedli bývalé bezpečnostné zložky. Za prvý polrok existencie ústav dostal takmer 4'000 žiadostí, v súčasnosti ich eviduje cca 6'000. Ich vybavenie však nie je jednoduché, pretože ÚPN stále nemá k dispozícii všetky materiály, o ktoré sa žiadatelia zaujímajú. Ich postupné preberanie od príslušných zložiek a následné spracovanie patrí ešte stále medzi priority ústavu.

K dnešnému dňu má ÚPN šesťdesiat pracovníkov, ktorí pôsobia v rámci päti sekcií: sekcie **archívu**, sekcie **informatiky**, sekcie **sprístupňovania**, sekcie **právnych analýz a rekonštrukcie dokumentov** a sekcie **vedeckého výskumu a bádania**.

Slovenský Ústav pamäti národa spolupracuje s následujúcimi zahraničnými inštitúciami:

Úrad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu (Česká republika), *Instytut pamięci narodowej* (Inštitút národnej pamäti – Poľsko), *Állambiztonsági szolgálatok történeti levéltára* (Historický archív štátnobezpečnostných služieb – Maďarsko), *Der Bundesbeauftragte für die Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes der ehemaligen Deutschen Demokratischen Republik* (Spolkový zmocnenec pre dokumenty Štátnej bezpečnosti bývalej NDR – Nemecko), *Stiftung zur Aufarbeitung der SED-Diktatur* (Nadácia pre spracovanie diktatúry SED – Nemecko), *The International commission for the of the crimes of the Nazi and Soviet occupation regimes in Lithuania* (Komisia pre vyhodnotenie zločinov nacistického a sovietskeho okupačného režimu – Litva), *Consiliul national pentru studierea arhivelor Securitatii* (Národný úrad pre spracovanie archívov Securitate – Rumunsko) a i.

Ján Langoš (nar. 1946 v Banskej Bystrici) je pôvodným povoláním elektrotechnický inžinýr. V 1969-89 byl zaměstnancem Správy dálkových kabelů (Bratislava) a podnikníkem Tesla (Piešťany); podílel se na činnosti opozičních politických struktur a na vydávání časopisů na Slovensku. V 1989-90 byl jedním z vedoucích představitelů Verejnosti proti násiliu, za niž byl zvolen do Sněmovny lidu Federálního shromáždění ČSFR (byl jejím místopředsedou v lednu až červnu 1990). Poté byl do roku 1992 federálním ministrem vnitra. V letech 1995-2001 byl předsedou slovenské Demokratické strany. V květnu 2003 se stal předsedou Správní rady Ústavu pamäti národa.

Miroslav Lehký (nar. 1947 v Brně, studium teologie v letech 1968-70), původním povoláním programátor, pracoval v letech 1970-89 v Bratislavě (Ústav užitej fyziky a výskumne výpočtové stredisko). Po Listopadu působil ve Slovenském českém helsinském výboru; v letech 1995-2003 pracoval v pražském Úřadě dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Od května 2003 je ředitelem sekce právních analýz a rekonstrukce dokumentů bratislavského ÚPN.

Bližšie informácie o Ústave pamäti národa nájdete aj na stránke www.upn.gov.sk, kde sú rovnako k dispozícii následujúce články (v súboroch PDF):

“Reflexia nemeckého prekonávania minulosti”, rozhovor s **Joachimom Gauckom** (bývalým spolkovým splnomocnencom pre podklady Stasi) počas pobytu v Prahe, v októbri 2001 (8 str.); **Marek Vagovič**, “Hodina pravdy”, *Dominofórum* 30. apríla 2003 (2 str.); **Ján Langoš** [rozhovor], “Kolektívna pamäť existuje, ale dá sa aj vymazať”, rozpráva Tomáš Gális, *Hospodárske noviny* 14. mája 2004 (4 str.); **Ján Langoš** [rozhovor], “Nezastašia nás”, rozpráva Monika Žemlová, *Denník SME* 15. mája 2004 (3 str.); **Marián Gula** [rozhovor], “Ústav pamäti národa alebo prečo pamätať na pamäť pamätníkov”, rozpráva Marta Majerčáková, *Katolícke noviny* 16. mája 2004 (2 str.); **Miroslav Lehký** [rozhovor], “ŠtB riadili špičky vedenia strany”, rozpráva Marek Vagovič, *Dominofórum* 14. júla 2004 (8 str.); **Lubomír Morbacher**, “Zločin a fest”, *Dominofórum* 21. júla 2004 (3 str.); **Miroslav Lehký**, “Kauza Hoffmann v súvislostiach”, *Dominofórum* 18. augusta 2004 (2 str.).